

1. ΘΕΜΑ

Ελλείπον υποκείμενο

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Είμαι μαθητής.

Δεν ξέρει ελληνικά.

Τι κάνεις;

Πώς σε λένε;

3. ΕΠΙΠΕΔΟ-ΒΑΘΜΟΣ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ

Από Α ΚΕΓ, 1 ΕΚΠΑ

4. ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗ ΓΝΩΣΗ

Σύνταξη απλής πρότασης

Κλίση του ρήματος

5. ΠΙΘΑΝΑ ΛΑΘΗ

(α) Αδυναμία αναγνώρισης του υποκειμένου που λείπει.

(β) Παραγωγή προτάσεων με υποκείμενο που δε δικαιολογείται να είναι παρόν.

6. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Σε γενικές γραμμές, λόγω της υποχρεωτικής παρουσίας των προσωπικών καταλήξεων στο ρήμα, η παρουσία του υποκειμένου δεν είναι ποτέ απαραίτητη – παρά μόνο αν συντρέχουν λόγοι σαφήνειας ή άλλοι πραγματολογικοί λόγοι που συνδέονται με τη λειτουργική προοπτική της πρότασης (βλ. σχετικό δελτίο):

Η Μαρία έσπρωξε την Ελένη και τη χτύπησε.

Η Μαρία έσπρωξε την Ελένη και εκείνη τη χτύπησε.

Ήρθαν χτες, και θα μείνουν τα παιδιά για δέκα μέρες και οι γονείς για μια βδομάδα.

Οι καταλήξεις του ρήματος ουσιαστικά λειτουργούν με τον ίδιο τρόπο που λειτουργούν οι προσωπικές αντωνυμίες σε θέση υποκειμένου σε άλλες γλώσσες.

Κάθε ρήμα είναι προφανές ότι έχει υποκείμενο τον ομιλητή, τον ακροατή ή κάποιον ή κάποιους τρίτους (στους οποίους μπορεί να συμπεριλαμβάνεται και ο ομιλητής ή / και ο ακροατής):

Ξέρω (εννοείται «εγώ»)

Ξέρεις (εννοείται «εσύ»)

Ξέρει (εννοείται «κάποιος», «κάποια» ή «κάποιος»)

Ξέρουμε (εννοείται «εγώ + κάποιος άλλοι» ή «εγώ και εσύ» ή «εγώ, εσύ και κάποιος άλλοι»)

Ξέρετε (εννοείται «εσύ» – ευγενικά – ή «εσύ και κάποιος άλλοι»)

Ξέρουν (εννοείται «κάποιοι άλλοι»)

Όπως συζητείται στο σχετικό δελτίο, το ελλείπον υποκείμενο μπορεί να έχει αόριστη ή γενικευτική αναφορά, κανονικά στο β' πρόσωπο του ενικού – οπότε ως υποκείμενο εννοείται κάθε πιθανός ακροατής, συνήθως, ουσιαστικά, κάθε ή οποιοσδήποτε άνθρωπος:

Δεν ξέρεις ποτέ τι γίνεται (= «κανείς δεν ξέρει», το εννοούμενο υποκείμενο είναι «οι πάντες»)

Η παρουσία του υποκειμένου, είτε πρόκειται για ονοματική φράση είτε για αντωνυμία, εξαρτάται από πραγματολογικούς παράγοντες και από την πληροφοριακή δομή της πρότασης (θεματοποίηση, εστίαση κτλ. – βλ. σχετικά δελτία).

7. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Σε πρώιμα επίπεδα, οι μαθητές θα πρέπει να εξοικειωθούν με τη λειτουργία των ρηματικών καταλήξεων ως ασθενών προσωπικών αντωνυμιών: για το λόγο αυτό κρίνεται συνήθως σκόπιμο να μην παρουσιάζονται πλέον τα κλιτικά παραδείγματα του ρήματος ως *εγώ γράφω, εσύ γράφεις* κτλ. *αλλά*, αντίθετα, ως *γράφω, γράφεις* κτλ. έτσι ώστε να τονίζεται ακόμα και σε μορφολογικό επίπεδο η συχνή αυτόνομη παρουσία των ρηματικών τύπων σε προτάσεις χωρίς παρουσία υποκειμένου, που όμως εμπεριέχουν τις ίδιες πληροφορίες ως προς το υποκείμενο.

Οι ενδεχόμενες παραγωγές των μαθητών σε πρώιμα επίπεδα με αδικαιολόγητη παρουσία υποκειμένου ίσως δεν πρέπει να θεωρούνται εσφαλμένες, *αλλά* σιγά σιγά να επισημαίνεται ότι θα πούμε *εγώ γράφω*, μόνο αν πρέπει για κάποιο λόγο να τονιστεί η παρουσία του υποκειμένου, για να αντιδιαστείλουμε την ενέργεια αυτού του υποκειμένου με την ενέργεια κάποιου άλλου κτλ.

8. ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΣΥΝΑΦΗ ΘΕΜΑΤΑ

ΓΓ25: Συμφωνία ρήματος με το υποκείμενο

ΓΓ26: Συμφωνία υποκειμένου με το κατηγορούμενο

ΑΤ40: Ελλείπον υποκείμενο με γενική ή αόριστη αναφορά

9. ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ ΣΕ ΥΛΙΚΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Γλωσσικές Ασκήσεις: 411, 413.